

KINH NGHIỆM CỦA THÁI LAN ĐỐI PHÓ VỚI QUY ĐỊNH VỀ ĐÁNH BẮT IUU CỦA EU VÀ KIẾN NGHỊ ĐỐI VỚI VIỆT NAM

Dương Anh Sơn¹, Trần Vang Phú²

Bài viết đã được đăng trên

Tạp chí Nhà nước và Pháp luật, số 2(418), trang 58-67.

Tóm tắt

Thái Lan là quốc gia có nhiều điểm tương đồng về trình độ phát triển kinh tế - xã hội và điều kiện tự nhiên trong đánh bắt thủy hải sản với Việt Nam. Vào năm 2015, Liên minh châu Âu (EU) đã ra “thẻ vàng” cảnh báo về tình trạng đánh bắt thủy sản bất hợp pháp, không có báo cáo và không được kiểm soát (IUU) ở Thái Lan. Ngay sau đó, chính phủ Thái Lan đã thực hiện nhiều chính sách đồng bộ để EU gỡ bỏ thẻ vàng IUU đối với ngành thủy sản của Thái Lan. Vào năm 2017, Việt Nam đã bị EU đưa ra “thẻ vàng” đối với thủy sản do quan ngại về tình trạng đánh bắt thủy sản bất hợp pháp, không có báo cáo và không được kiểm soát tại Việt Nam. Thẻ vàng IUU của EU đã tác động rất lớn về kinh tế - xã hội và hệ thống pháp luật ở Việt Nam. Bài viết này phân tích kinh nghiệm ứng phó của Thái Lan đối với thẻ vàng IUU của EU và kiến nghị một số kinh nghiệm phù hợp với Việt Nam để Việt Nam sớm có thể yêu cầu EU gỡ bỏ lệnh phạt về IUU đối với thủy sản xuất khẩu.

Từ khóa: kinh nghiệm, thẻ vàng IUU, thủy sản, EU, Thái Lan, Việt Nam

Abstract

Thailand and Vietnam share many similarities in terms of socioeconomic development and natural fishing conditions. The EU issued a “yellow card” warning about illegal, unreported, and unregulated (IUU) fishing in Thailand in 2015. Soon after, the Thai government implemented a slew of policies in response to the EU's decision to remove the IUU yellow card from Thailand's seafood industry. The EU issued Vietnam a “yellow card” for seafood in 2017 due to concerns about illegal, unreported, and

¹ PGS. TS. Trưởng Khoa Luật Kinh tế, Trường Đại học Kinh tế - Luật, Đại học Quốc gia Tp. Hồ Chí Minh. Nghiên cứu này do Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh (ĐHQG TP.HCM) tài trợ theo số tài trợ C2020-34-07.

² TS. Giảng viên Khoa Luật, Trường Đại học Cần Thơ; email: vangphu@gmail.com

unregulated sea fishing in Vietnam. The EU's IUU yellow card has had a significant impact on Vietnam's socioeconomic and legal systems. This article examines Thailand's response to the EU's IUU yellow card and suggests some relevant experiences for Vietnam so that Vietnam can soon request the EU to lift the IUU ban on seafood export.

Keywords: experience, IUU yellow card, EU, Thailand, Vietnam

1. Đặt vấn đề

Việt Nam bị Liên minh châu Âu ra cảnh báo “thẻ vàng” về đánh bắt thủy sản bất hợp pháp, không có báo cáo và không được kiểm soát (IUU) vào tháng 10/2017³ và sau gần 05 năm tích cực thay đổi các quy định về quản lý và đánh bắt thủy sản, Việt Nam đã có những bước tiến đáng ghi nhận để khắc phục tình trạng khai thác thủy sản vi phạm IUU. Trong năm 2020, cơ quan chức năng đã phạt 2.468 vụ với tổng số tiền xử phạt gần 62 tỷ đồng; và tính đến tháng 11/2021, cơ quan chức năng đã phạt 1.527 vụ với tổng số tiền xử phạt là hơn 13,6 tỷ đồng⁴. Mặc dù tình hình tàu cá vi phạm vùng biển các nước trong khu vực như Indonesia, Malaysia, Thái Lan... có giảm so với trước đây nhưng chưa vững chắc, còn mang tính đối phó trong quản lý và xử lý.

Cùng có lợi thế về xuất khẩu nông - thủy sản vào thị trường EU, trong khi Thái Lan đã được EU gỡ bỏ cảnh báo về IUU, nếu Việt Nam vẫn tiếp tục kéo dài tình trạng bị cảnh báo “thẻ vàng” thì có thể bị tăng mức độ cảnh báo lên mức “đỏ”⁵, và theo ước tính của Hiệp hội Chế biến và xuất khẩu thủy sản Việt Nam (VASEP) ngành khai thác thủy sản của Việt Nam sẽ mất khoảng 380 triệu USD/năm nếu thị trường EU bị đóng cửa, uy tín ngày càng sụt giảm, áp lực nhiều hơn từ hải quan và không tận dụng được ưu đãi có được từ Hiệp định tự do thương mại giữa Việt Nam và Liên minh Châu Âu (EVFTA). Trong trung hạn, nếu lệnh cấm kéo dài trong thời gian từ 2-3 năm, sẽ gây ra những gián đoạn cho ngành thủy sản, trong đó khai thác thủy sản sẽ bị thu hẹp khoảng 30% về qui mô sản lượng. Chính vì vậy, yêu cầu cấp thiết được đặt ra là Việt Nam phải nhanh chóng khắc phục các hạn chế trong hoạt động đánh bắt thủy sản hiện nay để đảm

³ EC (2017). *Commission warns Vietnam over insufficient action to fight illegal fishing*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_4064, truy cập ngày 17/5/2022.

⁴ An Nhi (2021). *Thẻ vàng của EC với thủy sản Việt Nam: Cảnh báo “bay màu” vàng sang đỏ*. <https://vov.vn/kinh-te/the-vang-cua-ec-voi-thuy-san-viet-nam-canh-bao-bay-mau-vang-sang-do-900733.vov>, truy cập ngày 17/5/2022.

⁵ Đức Minh (2021). *Thẻ phạt của châu Âu đe dọa ngành thủy sản Việt Nam*. <https://vnexpress.net/the-phat-cua-chau-au-de-doa-nganh-thuy-san-viet-nam-4338776.html>, truy cập ngày 17/5/2022.

phán và yêu cầu EU gỡ bỏ cảnh báo “thẻ vàng” nhằm bảo đảm sự phát triển ổn định của hoạt động đánh bắt và xuất khẩu thủy sản, đồng thời có thể bảo vệ và khai thác ngư trường một cách bền vững. Thái Lan đã thành công trong việc yêu cầu EU gỡ bỏ cảnh báo IUU, vì vậy, việc nghiên cứu kinh nghiệm của Thái Lan sẽ có những đóng góp thiết thực cho Việt Nam trong việc xây dựng pháp luật về quản lý và khai thác thủy sản nói riêng, cho việc phát triển bền vững ngành thủy sản của Việt Nam nói chung.

2. Kinh nghiệm của Thái Lan trong việc gỡ “thẻ vàng” IUU của EU

Thái Lan có hơn 3200 kilomet đường bờ biển, do đó ngành nuôi trồng và khai thác thủy sản là một trong những ngành kinh tế trọng điểm của Thái Lan; ước tính có khoảng 650.000 người hiện đang làm việc trong ngành này⁶. Vào tháng 4/2015, EU đã ra thông báo hoạt động đánh bắt thủy sản ở Thái Lan vi phạm quy định IUU, và cũng trong thông báo này EU đã đưa ra cảnh báo “thẻ vàng” đối với hoạt động đánh bắt thủy sản của Thái Lan. Việc EU đưa ra cảnh báo “thẻ vàng” IUU đã có những tác động nghiêm trọng về kinh tế - xã hội đối với Thái Lan⁷. Về lâu dài, việc tuân thủ các quy định về IUU của EU sẽ mang lại hiệu quả tích cực tổng thể cho ngành thủy sản như: ngăn chặn tình trạng thiếu hụt thủy sản có thể làm tăng giá sản phẩm thủy sản của Thái Lan, giữ vững khả năng cạnh tranh trong xuất khẩu thủy sản. Tuy nhiên kể từ khi chính phủ Thái Lan bắt đầu quá trình loại bỏ khai thác IUU, các tác động tiêu cực cũng đã xảy ra trong nhiều lĩnh vực liên quan đến ngành đánh bắt cá của Thái Lan, chẳng hạn như⁸: khoảng 60.000 người trong ngành đánh bắt cá (cả người Thái và không phải người Thái) bị mất việc; giá trị xuất khẩu thủy sản của Thái Lan sang EU trong năm 2014 là 1,8 tỷ USD nhưng sang năm 2015 giảm xuống còn 1,4 tỷ USD và tiếp tục giảm xuống 640 triệu USD vào năm 2018; sau khi EU gỡ bỏ IUU, xuất khẩu thủy sản sang EU năm 2019 đã tăng lên 1,3 tỷ USD, tức là tăng gần 103% trong vòng một năm⁹.

Ý thức được sự ảnh hưởng nghiêm trọng của IUU đến không chỉ ngành đánh bắt và chế biến thủy sản, mà còn đến các ngành, lĩnh vực khác, chính phủ Thái Lan đã nhanh

⁶ Wongrak, G., Hur, N., Pyo, I., and Kim, J. (2021). *The Impact of the EU IUU Regulation on the Sustainability of the Thai Fishing Industry*. Sustainability, Vol. 13, pp. 4-5.

⁷ Kadfak, A., Linke, S. (2021). *More than just a carding system: Labour implications of the EU’s illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing policy in Thailand*. Marine Policy, Vol. 127 (2021) 104445, pp. 2-3.

⁸ Yenpoeng, T. (2017). *Fisheries Country Profile: Thailand*. Southeast Asian Fisheries Development Center (SEAFDEC): Bangkok, Thailand. <http://www.seafdec.org/fisheries-country-profile-thailand/>, truy cập ngày 23/5/2022.

⁹ Wongrak, G., Hur, N., Pyo, I., and Kim, J. (2021). *The Impact of the EU IUU Regulation on the Sustainability of the Thai Fishing Industry*. Sustainability, Vol. 13, pp. 11.

chóng thực hiện hàng loạt các giải pháp để nhằm đáp ứng được quy định về IUU của EU và đến ngày 08/01/2019, EU đã ra thông báo gỡ bỏ cảnh báo về thẻ vàng IUU đối với Thái Lan¹⁰. Để đạt được kết quả này, Thái Lan đã thực hiện hàng loạt những giải pháp sau:

Một là, ban hành Luật Thủy sản mới.

Ngay trong năm 2015, Thái Lan đã ban hành Luật Thủy sản mới (Thai Fisheries Act of 2015) để thay thế cho Luật Thủy sản năm 1947. Các mục tiêu mà Luật Thủy sản năm 2015 của Thái Lan hướng đến là: (i) đạt được tính bền vững trong quản lý nguồn lợi thủy sản; (ii) quản trị tốt; (iii) hiệu quả trong việc chống khai thác IUU với các biện pháp xử phạt hành chính và hình sự tương xứng và có tính răn đe; (iv) hệ thống truy xuất nguồn gốc hiệu quả; và (v) tuân thủ các quy định quốc tế. Ngoài ra, Thái Lan đã tham gia Hiệp định trữ lượng cá của Liên hợp quốc (1995 United Nations Fish Stock Agreement) và Hiệp định về Biện pháp quốc gia có cảng của Tổ chức Nông lương thế giới (FAO Agreement on Port State Measures – FAO-PSMA), là những hiệp định quốc tế quan trọng nhằm chống khai thác IUU¹¹. Với việc ban hành Luật Thủy sản mới, Chính phủ Thái Lan đã tạo được khung pháp lý vững chắc cho quá trình cải cách hoạt động khai thác thủy sản ở Thái Lan; đạo luật này cũng giúp tăng hiệu quả trong việc cải thiện điều kiện làm việc cho ngư dân và chống lại hành vi buôn bán người trái pháp luật¹². Thực tiễn thực thi Luật Thủy sản năm 2015 đã chứng minh việc Thái Lan ban hành luật mới để cập nhật các tiêu chuẩn quốc tế về đánh bắt cá nhằm chống lại hành vi vi phạm IUU đã đạt được các mục tiêu nêu trên¹³.

Một nội dung cần lưu ý thêm là, cũng trong năm 2015, Hoàng gia Thái Lan đã ban hành Pháp lệnh về Thủy sản (Royal Ordinance on Fisheries, B.E. 2558 (2015)) để đưa ra các quy định cụ thể hơn trong việc thực thi quy định về thủy sản trong Luật Thủy sản, đặc biệt liên quan đến việc xử lý hành vi vi phạm pháp luật về thủy sản¹⁴. Theo đó,

¹⁰ EC (2019). *Commission lifts “yellow card” from Thailand for its actions against illegal fishing.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_61, truy cập ngày 23/5/2022.

¹¹ Thailand Department of Fisheries (2022). *Thailand’s Progress on Combating IUU Fishing and Labour Issues towards Fisheries Sustainability.* https://www4.fisheries.go.th/dof_en/view_news/426, truy cập ngày 27/5/2022.

¹² Thai Embassy (2015). *Highlights of Thailand’s New Fisheries Legislation.* <https://www.thaiembassy.be/2015/1/18/highlights-of-thailands-new-fisheries-legislation/?lang=en>, truy cập ngày 26/5/2022.

¹³ Saisoonthorn, J. (2018). *Control of IUU Fishing under International and Thai Laws.* Journal of Law Thammasat University. Vol. 47, pp. 416–436.

¹⁴ Bangkok Post (2016). *New Royal Ordinance on Fisheries for betterment of Thailand’s fishery management.* <https://www.bangkokpost.com/business/957925/new-royal-ordinance-on-fisheries-for-betterment-of-thailands-fishery-management>, truy cập ngày 28/5/2022.

về chế tài hành chính, chính phủ Thái Lan đã nâng thời hạn đình chỉ hoặc tạm ngưng giấy phép khai thác thủy sản lên tối đa 90 ngày, trường hợp tái phạm có thể bị cấm khai thác hoặc bị thu hồi giấy phép; chủ sở hữu cảng cá, thương nhân tại chợ cá hoặc chủ tàu chuyên chở, tàng trữ thủy sản khai thác trái phép hoặc không tuân thủ các quy định liên quan sẽ bị thu hồi giấy phép đăng ký; cá nhân trong quá trình khai thác thủy sản có hành vi vi phạm nghiêm trọng có thể bị tịch thu sản phẩm, cấm đánh bắt, đình chỉ hoặc thu hồi giấy phép khai thác, bắt giữ tàu và niêm yết công khai vào danh sách tàu khai thác IUU. Đối với chế tài hình sự, hình phạt chủ yếu đối với hành vi khai thác IUU là phạt tiền không quá 1 triệu Baht (tương đương 30.000 USD), nếu vi phạm nghiêm trọng có thể bị phạt tù từ 1 tháng đến 2 năm hoặc bị áp dụng cả hai trường hợp¹⁵.

Hai là, tái cấu trúc đội tàu cá và tăng cường kiểm tra, giám sát hoạt động đánh bắt cá.

Sau khi bị EU cảnh báo “thẻ vàng” IUU, chính phủ Thái Lan đã cho rà soát lại số lượng và tình trạng của các tàu cá đang hoạt động tại nước này, qua đó phát hiện nhiều tàu cá có trong hệ thống đăng ký nhưng trên thực tế đã không còn tồn tại, đặc biệt một số tàu cá này nằm trong danh sách vi phạm về IUU¹⁶. Dữ liệu đăng ký tàu mới của Cục Hàng hải Thái Lan cũng đã được đồng bộ hóa với giấy phép đánh bắt của Cục Thủy sản Thái Lan. Cơ sở dữ liệu tàu thuyền tích hợp sẽ được sử dụng để đánh giá sản lượng đánh bắt bền vững cao nhất trong vùng biển Thái Lan, đây sẽ là mức tham chiếu để kiểm soát sản lượng khai thác cho phép mà không ảnh hưởng đến tính bền vững của tài nguyên biển¹⁷.

Hệ thống và cơ chế kiểm tra, giám sát tàu cá mới được thiết lập và củng cố theo Luật Thủy sản năm 2015. Theo quy định của Luật Thủy sản năm 2015, tất cả các tàu cá thương mại cần phải đăng ký hoạt động với Cục Hàng hải, tàu cá có tải trọng từ 10 GT (gross tons) trở lên phải ghi nhật ký khai thác, tàu cá có tải trọng từ 30 GT trở lên và tất cả các cỡ tàu cá sử dụng lưới kéo, lưới thả cá Cơm cần phải xuất và nhập cập cảng theo đúng bến cảng đã được chỉ định và tàu cá có tải trọng từ 30 GT bắt buộc phải lắp đặt

¹⁵ Rujivanarom, P. (2015). *Thailand – Illegal fishing penalties put in force*. <https://stopillegalfishing.com/press-links/thailand-illegal-fishing-penalties-put-in-force/>, truy cập ngày 26/6/2022.

¹⁶ Royal Thai Embassy, Budapest, Hungary (2018). *Thailand Strengthens Effectiveness of the Fisheries Monitoring Center*. <https://budapest.thaiembassy.org/en/content/90189-thailand-strengthens-effectiveness-of-the-fisheries-monitoring-center?cate=5d6634e815e39c439c00003b>, truy cập ngày 28/5/2022.

¹⁷ Thailand Department of Fisheries (2022). *Thailand’s Progress on Combating IUU Fishing and Labour Issues towards Fisheries Sustainability*. https://www4.fisheries.go.th/dof_en/view_news/426, truy cập ngày 27/5/2022.

thiết bị giám sát hành trình (VMS)¹⁸. Trung tâm Giám sát nghề cá sẽ thực hiện giám sát và giám sát tất cả các tàu cá được trang bị VMS. Trung tâm hoạt động 24 giờ một ngày với sự hợp tác của các Trung tâm bến cảng, cũng như phối hợp với các cơ quan khác để kiểm tra trên biển nhằm theo dõi, kiểm soát và giám sát các hoạt động đánh bắt IUU. Cơ sở dữ liệu có thể được kết nối với các hệ thống điện tử khác như E-license, mạng cơ sở dữ liệu “Fishing Info2” và hệ thống truy xuất nguồn gốc. Có 32 Trung tâm cảng biển và 19 Điểm Thanh tra tiền phương được thành lập để kiểm tra các đội tàu đánh cá trước và sau khi đánh bắt. Kiểm tra trên biển là một biện pháp khác để tăng cường hiệu quả kiểm tra, giám sát bằng cách kiểm tra các tàu đánh cá khả nghi trong vùng biển Thái Lan và bắt giữ kịp thời các tàu đánh bắt bất hợp pháp. Đối với việc kiểm tra trên biển, hiện Chính phủ Thái Lan giao cho 03 cơ quan thực hiện là Cục Kiểm ngư (Fisheries Patrol of the Department of Fisheries), Trung tâm Điều phối Thực thi Hàng hải Thái Lan (Thailand Maritime Enforcement Coordinating Center - THAIMECC) và Cục Tài nguyên biển và Vùng ven biển (Department of Marine and Coastal Resources) thực hiện. Tính từ ngày 01/11/2020 đến ngày 31/10/2021, 03 cơ quan trên đã thực hiện kiểm tra 6.374 lượt tàu cá, phát hiện 376 trường hợp vi phạm đánh bắt IUU¹⁹.

Để kiểm soát tàu cá hoạt động ngoài vùng biển Thái Lan và tàu trung chuyển thủy sản, tàu cá phải thông báo trước cho cơ quan chức năng về bất kỳ hoạt động trung chuyển thủy sản nào trước khi hoạt động 24 giờ. “Hệ thống Báo cáo Điện tử” (Electronic Reporting System – ERS) và “Giám sát Điện tử” (Electronic Monitoring - EM) được phát triển để cho phép thuyền trưởng liên lạc trực tiếp với cơ quan có thẩm quyền để báo cáo tình hình đánh bắt hoặc xin phép ra vào cảng cá cũng như cứu hộ, cứu nạn. Bên cạnh đó, việc Thái Lan gia nhập Hiệp định về Biện pháp quốc gia có cảng của FAO (FAO Port State Measures Agreement - PSMA) đã nâng cao khả năng của nước này trong ngăn chặn việc nhập khẩu cá IUU vào chuỗi cung ứng của mình²⁰.

Ba là, nâng cấp Hệ thống truy xuất nguồn gốc sản phẩm thủy sản.

¹⁸ Kulanujaree, N., Salin, K. R., Noranarttragoon, P., and Yakupitiyage, A. (2020). The Transition from Unregulated to Regulated Fishing in Thailand. *Sustainability*, 12(14), 5841. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/su12145841>

¹⁹ Thailand Department of Fisheries (2022). *Thailand's Progress on Combating IUU Fishing and Labour Issues towards Fisheries Sustainability*. https://www4.fisheries.go.th/dof_en/view_news/426, truy cập ngày 27/5/2022.

²⁰ Fujii, I.; Okochi, Y.; Kawamura, H. (2021). *Promoting Cooperation of Monitoring, Control, and Surveillance of IUU Fishing in the Asia-Pacific*. *Sustainability*, Vol. 13, 10231. <https://doi.org/10.3390/su131810231>

Với việc nâng cấp hệ thống truy xuất nguồn gốc thủy sản, bảo đảm xác định được chính xác nguồn gốc thủy sản trong toàn bộ chuỗi cung ứng - từ cảng cá, vận chuyển, nhà máy chế biến, cho đến khi xuất khẩu. Sản lượng đánh bắt sẽ được kiểm tra để xác định loại, số lượng và trọng lượng thủy sản thông qua hai hệ thống cơ sở dữ liệu truy xuất nguồn gốc điện tử. Hệ thống đầu tiên là “Hệ thống chứng nhận đánh bắt được gắn cờ Thái Lan” (Thai Flagged Catch Certificate System) được thiết kế để kiểm tra hoạt động đánh bắt của các đội tàu cá Thái Lan. Hệ thống này được vận hành đồng bộ với Hệ thống Giám sát (VMS) để từ đó xác định vị trí đánh bắt có hợp pháp hay không và thông qua đó có thể tính toán được sản lượng cá được đánh bắt. Trong thời gian qua, Hệ thống chứng nhận đánh bắt được gắn cờ Thái Lan được chứng minh là rất hiệu quả trong việc chống gian lận về sản lượng đánh bắt cá, nguồn gốc thủy sản²¹. Hệ thống truy xuất nguồn gốc thứ hai được sử dụng là “Hệ thống báo cáo quy trình chế biến liên kết với các biện pháp quốc gia có cảng” (PSM Linked and Processing Statement System), được thiết kế để kiểm tra thủy sản nhập khẩu thông qua toàn bộ chuỗi cung ứng. Hệ thống này được xây dựng nhằm kiểm soát sản lượng thủy sản nhập khẩu và giám sát cả nguồn gốc xuất xứ của thủy sản nhập khẩu nhằm hai mục đích: (i) xác định được thủy sản nhập khẩu có vi phạm IUU trước khi nhập khẩu vào Thái Lan hay không; (ii) kiểm soát sản lượng thủy sản, hạn chế tình trạng gian lận về nguồn gốc xuất xứ hàng hóa (thủy sản nhập khẩu ghi xuất xứ Thái Lan để hưởng ưu đãi về thuế hoặc các ưu đãi thương mại khác); Hệ thống thứ hai hiện vẫn đang được Thái Lan vận hành thử nghiệm²².

Bốn là, tái cấu trúc lại cơ quan quản lý về thủy sản và hiệu năng thực thi pháp luật.

Cục Thủy sản Thái Lan (Department of Fisheries -DOF), trực thuộc Bộ Nông nghiệp và Hợp tác xã Thái Lan, là cơ quan có thẩm quyền chuyên môn quản lý về lĩnh vực thủy sản ở Thái Lan. Ngay sau khi Thái Lan bị EU cảnh báo về IUU vào năm 2015 thì DOF đã được tái cấu trúc vào tháng 10/2016 với việc bổ sung thêm nguồn nhân lực và tài chính để hỗ trợ việc quản lý hoạt động thủy sản, nhằm bảo đảm sự vận hành một cách đồng bộ và hiệu quả trong quá trình thực thi Luật Thủy sản năm 2015 cũng như sự

²¹ Saraphaivanich, K., Suthipol, Y., Imsamrarn, N. (2017). *Strengthening Regional Cooperation to Support the Implementation of Port State Measures in Southeast Asia*. Journal of the Fish for People, Volume 15 Number 3, pp. 17-22.

²² Thailand Department of Fisheries (2017). *Standard Operating Procedure Foreign Flags Vessel Control and Inspection under Port State Measures (PSM)*. https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20171114131523_1_file.pdf, truy cập ngày 28/5/2022.

hoạt động hiệu quả của các biện pháp giám sát mới ở Thái Lan. Cải cách lớn nhất ở DOF là việc giám sát hoạt động đánh bắt thủy sản được tích hợp thành 04 cụm hoạt động như một mạng lưới, phối hợp với nhau thay vì được tổ chức theo chiều dọc như trước đây; việc tổ chức lại bộ máy cơ quan quản lý nhà nước về thủy sản đã tăng tính chủ động trong giám sát hoạt động đánh bắt thủy sản và việc ra vào cảng cá của các tàu cá²³. Bên cạnh việc tổ chức lại Cục Thủy sản, Chính phủ Thái Lan cũng đồng thời sửa đổi, bổ sung các quy định về xử lý hành vi vi phạm IUU. Theo đó, các chủ tàu cá và nhà máy chế biến nếu bị phát hiện có liên quan đến bất kỳ hoạt động bất hợp pháp nào thì tùy vào mức độ vi phạm có thể bị xử lý hành chính hoặc thậm chí là hình sự. Ngoài ra, các tàu cá của Thái Lan cũng như tàu cá nước ngoài nếu vi phạm IUU sẽ không được cập cảng hoặc bán cá cho các tổ chức, cá nhân ở Thái Lan²⁴. Tính từ tháng 11/2020 đến tháng 10/2021, cơ quan chức năng của Thái Lan đã khởi tố hình sự 459 trường hợp, trong đó có 167 vụ liên quan đến tàu cá Thái Lan có tải trọng dưới 30 GT; trong số 459 trường hợp này có 07 vụ là tàu cá nước ngoài²⁵.

Năm là, xây dựng chiến lược phát triển thủy sản bền vững và hợp tác quốc tế về IUU.

Hướng đến mục tiêu phù hợp với các tiêu chuẩn quốc tế về khai thác thủy sản và phát triển bền vững nghề cá, chính phủ Thái Lan đã thông qua Kế hoạch Quản lý nghề cá (Fisheries Management Plan - FMP) và Kế hoạch Hành động quốc gia về IUU (National Plan of Action on IUU), để ngăn chặn tàu cá Thái Lan tham gia đánh bắt IUU và hỗ trợ nghề cá bền vững. Kế hoạch Quản lý Nghề cá đã cấm đăng ký tàu cá thương mại trong một năm để giảm số lượng tàu cá được phép đánh bắt, từ đó giảm sản lượng thủy sản bị khai thác²⁶. Để thực hiện một cách đồng bộ các giải pháp phát triển bền vững ngành thủy sản, Cục Thủy sản Thái Lan đã ban hành bảng đánh giá Năng suất bền vững tối đa (Maximum Sustainable Yield - MSY) năm 2021 để sử dụng làm điểm tham chiếu cho việc cấp giấy phép khai thác thủy sản cho năm nghề cá 2022-2023; bảng đánh giá

²³ FAO (2015). *Thailand National Plan of Action to Prevent, Stop, and Eliminate IUU Fishing*. <https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC169693/>, truy cập ngày 28/5/2022.

²⁴ The Nation (2022). *Thailand bans seafood imports from illegal fishing*. <https://www.nationthailand.com/blogs/business/40011508>, truy cập ngày 27/5/2022.

²⁵ Thailand Department of Fisheries (2022). *Thailand's Progress on Combating IUU Fishing and Labour Issues towards Fisheries Sustainability*. https://www4.fisheries.go.th/dof_en/view_news/426, truy cập ngày 27/5/2022.

²⁶ Southeast Asian Fisheries Development Center. *Regional Cooperation to Support Implement of Port State Measures (PSM) in ASEAN*. <http://www.seafdec.or.th/home/fishery-knowledge/iuu/port-state-measures>, truy cập ngày 28/5/2022.

này của Cục Thủy sản cũng được Ủy ban Chính sách Thủy sản Quốc gia (National Fisheries Policy Committee) sử dụng để thiết lập Tổng sản lượng đánh bắt cho phép (Total Allowable Catch - TAC) và phân bổ hạn mức cho từng tàu cá cụ thể, dựa theo tải trọng và ngư cụ sử dụng của tàu. Sau năm 2015, tàu đánh cá tận thu (artisanal fisheries) và tàu đánh cá thương mại (commercial fisheries) được chia thành năm nhóm dựa trên kích cỡ của tàu tính theo tổng tải trọng (GT): (i) tàu đánh bắt tận thu (dưới 10 GT), (ii) tàu đánh bắt thương mại cỡ S (từ 10GT đến dưới 30 GT), (iii) tàu cá thương mại cỡ M (từ 30 GT đến dưới 60 GT), (iv) tàu cá thương mại cỡ L (từ 60 GT đến dưới 150 GT), và (v) tàu cá thương mại cỡ X (trên 150 GT)²⁷.

Bên cạnh việc cải tổ lại pháp luật và bộ máy thực thi về IUU trong nước, Thái Lan đã và đang tăng cường hợp tác quốc tế với các quốc gia có cảng cá cũng như các Tổ chức quản lý nghề cá trong khu vực Thái Bình Dương và Ấn Độ Dương để trao đổi thông tin về đội tàu và hoạt động đánh bắt nhằm chống lại việc đánh bắt IUU ở cả vùng biển Thái Lan và quốc tế. Đối với hợp tác song phương, Thái Lan đã ký bản ghi nhớ hợp tác (Memorandum of Understanding - MOU) với 5 nước; đang trong quá trình sửa đổi MOU với 9 quốc gia khác và đang đàm phán để ký MOU với mười quốc gia khác liên quan đến hoạt động đánh bắt hải sản²⁸. Bên cạnh đó, Thái Lan đã mở rộng hợp tác chống khai thác IUU đến các nước thành viên ASEAN bằng cách bắt đầu thành lập Mạng lưới ASEAN về chống đánh bắt IUU hay còn gọi là AN-IUU (ASEAN Network for Combating IUU Fishing). AN-IUU nhằm hỗ trợ sự hợp tác giữa các quốc gia thành viên ASEAN trong việc đấu tranh chống lại và truy tố các tàu khai thác IUU trong khu vực theo Lộ trình ASEAN về Chống Đánh bắt IUU (ASEAN Roadmap on Combating IUU Fishing) và Diễn đàn phòng chống khai thác IUU khu vực (Regional IUU Fishing Prevention Forum - RPOA-IUU)²⁹. Cục Thủy sản Thái Lan được đánh giá là đã và đang giữ vai trò là trung tâm của chương trình AN-IUU, tạo cơ chế chia sẻ thông tin hữu ích về IUU cho các nước trong khu vực ASEAN³⁰.

²⁷ Kulanujaree, N., Salin, K. R., Noranarttragoon, P., & Yakupitiyage, A. (2020). The Transition from Unregulated to Regulated Fishing in Thailand. *Sustainability*, 12(14), 5841. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/su12145841>

²⁸ Thailand Department of Fisheries (2022). *Thailand's Progress on Combating IUU Fishing and Labour Issues towards Fisheries Sustainability*. https://www4.fisheries.go.th/dof_en/view_news/426, truy cập ngày 27/5/2022.

²⁹ Cliff White (2016). *Thailand hosts ASEAN forum focusing on IUU*. <https://www.seafoodsource.com/news/environment-sustainability/thailand-hosts-asean-forum-focusing-on-iuu>, truy cập ngày 28/5/2022.

³⁰ VNA (2019). *Thailand, EU hold meeting on IUU fishing*. <https://en.vietnamplus.vn/thailand-eu-hold-meeting-on-iuu-fishing/149567.vnp>, truy cập ngày 28/5/2022.

Như vậy, kể từ tháng 4/2015, Chính phủ Thái Lan đã thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp mạnh mẽ để ngành thủy sản của nước này đáp ứng các tiêu chuẩn quốc tế về đánh bắt thủy sản nói chung, tiêu chuẩn về IUU nói riêng, hướng đến sự phát triển bền vững về cả môi trường và kinh tế - xã hội cho Thái Lan. Theo đánh giá của EC, Thái Lan đã sửa đổi pháp luật phù hợp với các quy định quốc tế bắt buộc đối với quốc gia tàu mang quốc tịch, quốc gia cảng biển và quốc gia ven biển bao gồm việc quy định rõ ràng trong các văn bản quy phạm pháp luật và chế tài xử phạt kèm theo; nhờ những biện pháp phòng, chống khai thác IUU hiệu quả của Thái Lan, ngày 08/01/2019, EC đã xóa “thẻ vàng” IUU đối với ngành thủy sản Thái Lan³¹. Mặc dù gặp phải sự phản đối của một số chủ tàu cá và ngư dân về các quy định chống IUU, nhưng Chính phủ Thái Lan vẫn giữ vững lập trường và tiếp tục cải cách nhằm bảo đảm tuân thủ các nghĩa vụ quốc tế về khai thác thủy sản và hướng đến mục tiêu xây dựng ngành thủy sản bền vững và hiện đại³².

3. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam

Hiện nay, Việt Nam cũng đang nỗ lực để thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp nhằm cải thiện tình trạng đánh bắt thủy sản vi phạm IUU, qua đó khôi phục lại hoạt động xuất khẩu thủy sản sang thị trường EU và xa hơn nữa là hướng đến một ngành thủy sản hiện đại, tiếp cận với tiêu chuẩn chung của thế giới. Các biện pháp chống khai thác IUU của Việt Nam đã đạt được những thành công nhất định, từ 9 khuyến nghị ban đầu mà EC đưa ra để Việt Nam gỡ “thẻ vàng” đến tháng 12/2019, EC rút xuống chỉ còn 4 kiến nghị, bao gồm: (i) hoàn thiện khung pháp lý; (ii) theo dõi kiểm tra hoạt động của tàu cá, quản lý đội tàu; (iii) chứng nhận sản lượng và truy suất nguồn gốc thủy sản; và (iv) thực thi pháp luật³³. Từ những kinh nghiệm của Thái Lan, Việt Nam có thể nghiên cứu để cải thiện ngành thủy sản liên quan đến IUU ở những vấn đề sau:

Thứ nhất, nghiên cứu nâng cao chế tài đối với hành vi khai thác thủy sản vi phạm IUU.

³¹ EC (2019). *Commission lifts “yellow card” from Thailand for its actions against illegal fishing.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_61, truy cập ngày 31/5/2022.

³² Bangkok Post (2019). *Fishermen protest over new rules.* <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1810219/fishermen-protest-over-new-rules>, truy cập ngày 31/5/2022.

³³ Lê Bền, Phạm Hiếu (2020). *Triển khai tháo gỡ có hiệu quả đối với 4 nhóm khuyến nghị.* <https://nongnghiep.vn/trien-khai-thao-go-co-hieu-qua-doi-voi-4-nhom-khuyen-nghi-d277685.html>, truy cập ngày 01/6/2022.

Theo quy định tại khoản 1 Điều 105 Luật Thủy sản năm 2017 thì mức phạt tiền tối đa trong lĩnh vực quản lý nhà nước về thủy sản đối với cá nhân là 1.000.000.000 đồng. Tiếp đó, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 42/2019/NĐ-CP ngày 16/5/2019 quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực thủy sản. Theo đánh giá của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Nghị định 42/2019/NĐ-CP đã mang lại một số kết quả đáng ghi nhận trong việc ngăn chặn hành vi khai thác thủy sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định của EC với mục tiêu gỡ “thẻ vàng” đối với thủy sản xuất khẩu của Việt Nam, cụ thể: mở rộng chức danh có thẩm quyền xử phạt, mức xử phạt được nâng lên cũng phần nào nâng cao ý thức, trách nhiệm của người dân trong việc thực thi pháp luật về thủy sản³⁴.

Mặc dù đạt được những kết quả đáng ghi nhận như trên, nhưng quy định về mức phạt tiền tối đa trong lĩnh vực quản lý nhà nước về thủy sản đối với cá nhân là 1 tỷ đồng (tổ chức là 2 tỷ đồng)³⁵, được đánh giá là chưa đủ mức răn đe vì giá trị sản phẩm khai thác IUU có thể lớn gấp nhiều lần so với mức phạt³⁶. Bên cạnh đó, mức phạt của một số hành vi vi phạm được quy định tại Nghị định 42/2019/NĐ-CP còn cao so với thu nhập của các ngư dân thực hiện khai thác thủy sản với các phương tiện nghề cá nhỏ, do đó cần chia nhỏ mức phạt để phù hợp với các trường hợp này và bảo đảm tính khả thi của quyết định xử phạt vi phạm hành chính. Ngoài ra, quy định hiện hành còn chưa có chế tài hữu hiệu để xử lý các hành vi như: cung cấp thiết bị giám sát hành trình không bảo đảm yêu cầu kỹ thuật theo quy định; không thực hiện sửa chữa thiết bị giám sát hành trình trên tàu cá khi thiết bị bị hỏng do lỗi kỹ thuật; không báo cáo về việc lắp thiết bị giám sát hành trình trên tàu cá cho cơ quan Nhà nước có thẩm quyền theo quy định; cung cấp kẹp chì hoặc kẹp chì cho thiết bị giám sát hành trình tàu cá không đúng quy định; hành vi tháo thiết bị giám sát hành trình trên tàu cá khi đang hoạt động trên biển³⁷... Kinh nghiệm từ Thái Lan cho thấy ngay sau khi Quốc hội Thái Lan thông qua Luật Thủy sản năm 2015 thì Hoàng gia Thái Lan cũng ban hành Pháp lệnh về Thủy sản

³⁴ Tuệ Văn (2021). *Đề xuất sửa đổi quy định xử phạt VPHC trong lĩnh vực thủy sản*. <https://baochinhphu.vn/de-xuat-sua-doi-quy-dinh-xu-phat-vphc-trong-linh-vuc-thuy-san-102296585.htm>, truy cập ngày 01/6/2022.

³⁵ Theo quy định tại Điều 44(2) Quy định của Hội đồng Châu Âu (Council Regulation (EC)) số 1005/2008 thì các quốc gia thành viên EU sẽ áp dụng hình phạt tối đa ít nhất là năm lần giá trị của sản phẩm thủy sản thu được khi thực hiện hành vi vi phạm IUU nghiêm trọng. Trong trường hợp tái phạm nghiêm trọng trong thời hạn 5 năm, hình phạt tối đa ít nhất là tám lần giá trị sản phẩm thủy sản thu được do vi phạm nghiêm trọng IUU.

³⁶ Nguyễn Khắc Vượt (2021). *Chống khai thác thủy sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định – Kinh nghiệm của Philippines và Thái Lan*. Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 23(447), tháng 12/2021, tr. 60.

³⁷ Tuệ Văn (2021). *Đề xuất sửa đổi quy định xử phạt VPHC trong lĩnh vực thủy sản*. <https://baochinhphu.vn/de-xuat-sua-doi-quy-dinh-xu-phat-vphc-trong-linh-vuc-thuy-san-102296585.htm>, truy cập ngày 01/6/2022.

để quy định rõ các hành vi vi phạm và mức phạt nhằm bảo đảm thực thi một cách đồng bộ và hiệu quả hơn các quy định về chống khai thác thủy sản IUU trong Luật Thủy sản. Chính vì vậy, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn của Việt Nam cần phối hợp với Bộ Tài chính và các Bộ, ngành có liên quan khác để sửa đổi, bổ sung Nghị định 42/2019/NĐ-CP theo hướng bổ sung các hành vi cố tình vi phạm quy định về chống đánh bắt thủy sản IUU; tăng mức xử phạt và đồng thời xác định mức phạt theo tải trọng tàu cá và giá trị lô hàng vi phạm. Như vậy, vừa có thể bảo đảm được tính khả thi của quy định pháp luật do mức phạt phù hợp với điều kiện phát triển kinh tế - xã hội ở Việt Nam, vừa giúp tăng tính răn đe của pháp luật.

Thứ hai, hoàn thiện quy định về truy xuất nguồn gốc xuất xứ của sản phẩm thủy sản và bắt buộc ghi nhật ký khai thác thủy sản.

Theo quy định tại Điều 61 Luật Thủy sản năm 2017 thì không bắt buộc việc xác nhận, chứng nhận nguồn gốc thủy sản khai thác, mà việc này chỉ thực hiện khi có yêu cầu của tổ chức hay cá nhân. Đối với các sản phẩm thủy sản không có nhu cầu xuất khẩu thì có thể tổ chức, cá nhân có liên quan sẽ không yêu cầu xác nhận, chứng nhận nguồn gốc và đây có thể là kẽ hở để cho các tàu khai thác thủy sản IUU lợi dụng. Bên cạnh đó, với công suất khai thác thủy sản tự nhiên như hiện nay của Việt Nam là khoảng 3 triệu tấn/năm thì gần một nửa số thủy sản khai thác trong năm được đưa lên bờ mà không có sự kiểm soát của cơ quan chức năng, trong số đó có thể có lượng thủy sản khai thác IUU bị bỏ sót. Đối với ngư dân, ý thức tự giác chấp hành pháp luật vẫn còn những hạn chế nên để hạn chế việc để lọt sản phẩm do khai thác IUU vẫn được tiêu thụ thì cần quy định bắt buộc việc xác nhận nguồn gốc đối với sản phẩm thủy sản.

Một trong những nguyên nhân giúp Thái Lan kiểm soát được nhanh chóng tình trạng đánh bắt thủy sản vi phạm IUU là quy định về truy xuất nguồn gốc thủy sản. Như đã phân tích, những thủy sản nào không có nguồn gốc rõ ràng hoặc vi phạm IUU sẽ không được phép cập cảng hoặc nhập khẩu vào Thái Lan; các thương lái, cơ sở thu mua, chế biến thủy sản nếu tiêu thụ thủy sản IUU sẽ bị phạt hoặc/và tước giấy phép hoạt động, nhờ những biện pháp cứng rắn này Thái Lan đã quản lý được hiệu quả hơn hoạt động khai thác thủy sản. Từ kinh nghiệm này của Thái Lan, việc làm cấp thiết hiện nay là Việt Nam cần phải hoàn thiện quy định về cấp giấy chứng nhận sản lượng khai thác và quản lý nghiêm ngặt hơn về truy xuất nguồn gốc thủy sản. Thông qua truy xuất nguồn gốc sản phẩm và bắt buộc ghi nhật ký khai thác sẽ giúp cơ quan chức năng kiểm soát

được sản lượng khai thác thực tế của từng tàu cá, qua đó ngăn chặn được tình trạng các tàu cá Việt Nam thu mua thủy sản bất hợp pháp. Các biện pháp này nếu được thực thi một cách đồng bộ và triệt để sẽ có tác dụng lớn trong việc định hướng hành vi đối với các chủ tàu cá vì họ nhận thức được rằng thu mua thủy sản vi phạm pháp luật không chỉ không thể bán để kiếm lời mà còn có thể bị xử phạt.

Thứ ba, đẩy nhanh tiến độ lắp đặt hệ thống VMS và tăng cường tần suất kiểm tra, giám sát tàu cá.

Tính đến hết tháng 6/2021, việc lắp đặt thiết bị giám sát hành trình (VMS) trên tàu cá có chiều dài từ 15m trở lên có tín hiệu trên hệ thống giám sát hành trình tàu cá là 26.915/30.778 tàu cá (đạt trên 87%)³⁸. Thiết bị VMS có tác dụng hữu hiệu phục vụ cho việc giám sát hoạt động cũng như xử lý của các cơ quan chức năng khi các tàu cá vi phạm khai thác IUU. Do đó, Chính phủ cần có chủ trương để các địa phương có chính sách hỗ trợ cụ thể cho ngư dân vay vốn để mua, lắp đặt hệ thống VMS. Đối với những tàu cá thuộc trường hợp bắt buộc lắp đặt hệ thống VMS mà chưa lắp đặt thì kiên quyết không cho ra khơi. Theo kinh nghiệm của Thái Lan, một trong những biện pháp chủ đạo góp phần gỡ “thẻ vàng” là yêu cầu bắt buộc lắp đặt hệ thống VMS đối với tàu cá có khả năng khai thác xa bờ. Do đó, việc bắt buộc lắp đặt hệ thống VMS và kiên quyết không cho xuất cảng các tàu cá chưa gắn VMS, bên cạnh việc đánh vào yếu tố tài chính của chủ tàu để họ đẩy nhanh quá trình lắp đặt VMS, còn giúp cơ quan chức năng biết chính xác các tàu cá đang đánh bắt ở đâu, nằm trong vùng biển thuộc quyền quản lý hay vượt tuyến sang khai thác IUU ở vùng biển nước ngoài. Lực lượng kiểm ngư và cảnh sát biển tăng cường tuần tra kiểm soát đối với tàu cá, nhất là các khu vực thường xuyên có tàu cá khai thác IUU và khu vực giáp ranh để ngăn chặn tàu cá Việt Nam vượt tuyến sang khai thác IUU ở vùng biển nước ngoài³⁹.

Thứ tư, tích cực hợp tác quốc tế trong lĩnh vực chống khai thác IUU.

Thông qua việc gia nhập các tổ chức quốc tế có liên quan, Việt Nam có thể tiếp nhận và chia sẻ thông tin, phối hợp xử lý tàu quốc tịch Việt Nam khai thác IUU ở vùng biển quốc tế và vùng biển thuộc quyền quản lý của các Tổ chức quản lý nghề cá khu

³⁸ Hồng Phượng (2021). *Quyết tâm đến năm 2022 chấm dứt tình trạng tàu cá Việt Nam vi phạm vùng biển nước ngoài*. <https://www.baocantau.com.vn/thoi-su/quyet-tam-den-nam-2022-cham-dut-tinh-trang-tau-ca-viet-nam-vi-pham-vung-bien-nuoc-ngoai-69418.html>, truy cập ngày 01/6/2022.

³⁹ Nguyễn Khắc Vượt (2021). *Chống khai thác thủy sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định – Kinh nghiệm của Philippines và Thái Lan*. Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 23(447), tháng 12/2021, tr. 61.

vực (Regional Fisheries Management Organisation – RFMO). Việt Nam cần đẩy nhanh tiến trình nội luật hóa các quy định về khai thác thủy sản trong Hiệp định về Biện pháp quốc gia có cảng của FAO; thúc đẩy tiến trình phê chuẩn và thực thi Hiệp định Thúc đẩy tuân thủ các biện pháp bảo tồn và quản lý quốc tế đối với tàu cá trên biển (Agreement to promote compliance with international conservation and management measures by fishing vessels on the high seas), qua đó tạo điều kiện thuận lợi cho việc hợp tác quốc tế trên lĩnh vực phòng, chống IUU⁴⁰. Bên cạnh đó, kinh nghiệm Thái Lan cho thấy việc cắt giảm trong thời gian ngắn một lượng lớn tàu đánh cá đã gây ra tỷ lệ thất nghiệp lớn và sự phản đối mạnh mẽ của ngư dân và công nhân trong ngành thủy sản, do đó, Việt Nam phải rút kinh nghiệm từ cách làm khá cứng nhắc này của Thái Lan bằng cách chủ động đàm phán với các quốc gia giàu nguồn lợi hải sản nhưng không khai thác hết khối lượng đánh bắt cho phép để đưa tàu cá Việt Nam khai thác hợp pháp trên các vùng biển thuộc chủ quyền của họ, Việt Nam có số lượng tàu cá đánh bắt xa bờ lớn, nên giải pháp này có tính khả thi rất cao.

4. Kết luận

Việt Nam có đường bờ biển dài, diện tích vùng biển lớn và có thể kết nối với các đại dương lớn trên thế giới, ngư dân có nhiều kinh nghiệm trong đánh bắt thủy hải sản. Chính vì vậy, việc xây dựng ngành thủy sản thành một trong những ngành kinh tế trọng điểm là yêu cầu cấp thiết được đặt ra hiện nay. Nhằm định hướng đưa Việt Nam trở thành quốc gia mạnh về biển, ngày 22/10/2018 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa XII đã ban hành Nghị quyết số 36-NQ/TW về Chiến lược phát triển bền vững kinh tế biển Việt Nam đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, trong đó nhấn mạnh chủ trương “Nuôi trồng và khai thác hải sản: Chuyển từ nuôi trồng, khai thác hải sản theo phương thức truyền thống sang công nghiệp, ứng dụng công nghệ cao. *Thúc đẩy các hoạt động nuôi trồng, khai thác hải sản bền vững, tăng cường bảo vệ, tái sinh nguồn lợi hải sản, nghiêm cấm các hoạt động khai thác mang tính tận diệt.* Đẩy mạnh ứng dụng khoa học, công nghệ tiên tiến trong nuôi trồng, khai thác, bảo quản, chế biến hải sản, tạo ra các sản phẩm chủ lực, có chất lượng, giá trị kinh tế cao, đáp ứng nhu cầu của thị trường”. Thủ tướng Chính phủ cũng đã ban hành Quyết định số 339/QĐ-TTg

⁴⁰ Nguyễn Khắc Vượt (2021). *Chống khai thác thủy sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định – Kinh nghiệm của Philippines và Thái Lan*. Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 23(447), tháng 12/2021, tr. 61.

ngày 11/3/2021 phê duyệt Chiến lược phát triển thủy sản đến năm 2030, tầm nhìn 2045⁴¹.

Để đạt được mục tiêu phát triển ngành thủy sản theo hướng hiện đại và bền vững, thì việc làm cấp thiết hiện nay là phải tổ chức lại hoạt động khai thác thủy sản của Việt, trước mắt là được EC đồng ý gỡ bỏ cảnh báo “thẻ vàng” cho thủy sản Việt Nam. Sau khi gỡ được “thẻ vàng”, Chính phủ và tất cả tổ chức, cá nhân có liên quan đến hoạt động khai thác và chế biến thủy sản cần tiếp tục chung tay duy trì những biện pháp phù hợp nhằm bảo đảm việc không tái phạm “thẻ vàng” như Philippines và Thái Lan đang thực hiện. Có như vậy, Việt Nam mới đảm bảo thực hiện tốt việc khai thác thủy sản bền vững và có trách nhiệm, tiến tới chấm dứt hoàn toàn tình trạng tàu cá Việt Nam khai thác IUU⁴².

Danh mục tài liệu tham khảo

1. Luật Thủy sản Thái Lan năm 2015.
2. Luật Thủy sản Việt Nam năm 2017.
3. Nghị định số 42/2019/NĐ-CP ngày 16/5/2019 quy định xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực thủy sản.
4. Quy định của Hội đồng (EC) số 1005/2008 ngày 29 tháng 9 năm 2008 thiết lập một hệ thống Cộng đồng để ngăn chặn, răn đe và loại bỏ việc đánh bắt bất hợp pháp, không báo cáo và không được kiểm soát, sửa đổi Quy định (EEC) số 2847/93, (EC) số 1936/2001 và (EC) Số 601/2004 và bãi bỏ Quy định (EC) Số 1093/94 và (EC) Số 1447/1999.
5. An Nhi (2021). *Thẻ vàng của EC với thủy sản Việt Nam: Cảnh báo “bay màu” vàng sang đỏ*. <https://vov.vn/kinh-te/the-vang-cua-ec-voi-thuy-san-viet-nam-can-bao-bay-mau-vang-sang-do-900733.vov>, truy cập ngày 17/5/2022.
6. Bangkok Post (2016). *New Royal Ordinance on Fisheries for betterment of Thailand’s fishery management*. <https://www.bangkokpost.com/business/957925/new-royal-ordinance-on->

⁴¹ Bộ Công thương Việt Nam (2022). *Phát triển ngành thủy sản Việt Nam thích ứng với tình hình mới*. <https://moit.gov.vn/tin-tuc/thi-truong-trong-nuoc/phat-trien-nganh-thuy-san-viet-nam-thich-ung-voi-tinh-hinh-moi.html>, truy cập ngày 01/6/2022.

⁴² Nguyễn Khắc Vượt (2021). *Chống khai thác thủy sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định – Kinh nghiệm của Philippines và Thái Lan*. Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 23(447), tháng 12/2021, tr. 61.

- [fisheries-for-betterment-of-thailands-fishery-management](#), truy cập ngày 28/5/2022.
7. Bangkok Post (2019). *Fishermen protest over new rules*. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1810219/fishermen-protest-over-new-rules>, truy cập ngày 31/5/2022.
 8. Bộ Công thương Việt Nam (2022). *Phát triển ngành thủy sản Việt Nam thích ứng với tình hình mới*. <https://moit.gov.vn/tin-tuc/thi-truong-trong-nuoc/phat-trien-nganh-thuy-san-viet-nam-thich-ung-voi-tinh-hinh-moi.html>, truy cập ngày 01/6/2022.
 9. Đức Minh (2021). *Thẻ phạt của châu Âu đe dọa ngành thủy sản Việt Nam*. <https://vnexpress.net/the-phat-cua-chau-au-de-doa-nganh-thuy-san-viet-nam-4338776.html>, truy cập ngày 17/5/2022.
 10. EC (2019). *Commission lifts “yellow card” from Thailand for its actions against illegal fishing*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_61, truy cập ngày 31/5/2022.
 11. EC (2017). *Commission warns Vietnam over insufficient action to fight illegal fishing*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_17_4064, truy cập ngày 17/5/2022.
 12. EC (2019). *Commission lifts “yellow card” from Thailand for its actions against illegal fishing*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_61, truy cập ngày 23/5/2022.
 13. FAO (2015). *Thailand National Plan of Action to Prevent, Stop, and Eliminate IUU Fishing*. <https://www.fao.org/faolex/results/details/en/c/LEX-FAOC169693/>, truy cập ngày 28/5/2022.
 14. Fujii, I., Okochi, Y., Kawamura, H. (2021). *Promoting Cooperation of Monitoring, Control, and Surveillance of IUU Fishing in the Asia-Pacific*. Sustainability, Vol. 13, 10231. <https://doi.org/10.3390/su131810231>
 15. Hồng Phượng (2021). *Quyết tâm đến năm 2022 chấm dứt tình trạng tàu cá Việt Nam vi phạm vùng biển nước ngoài*. <https://www.baocamau.com.vn/thoi-su/quyet-tam-den-nam-2022-cham-dut-tinh-trang-tau-ca-viet-nam-vi-pham-vung-bien-nuoc-ngoai-69418.html>, truy cập ngày 01/6/2022.

16. Kadfak, A., Linke, S. (2021). *More than just a carding system: Labour implications of the EU's illegal, unreported and unregulated (IUU) fishing policy in Thailand*. *Marine Policy*, Vol. 127 (2021) 104445, pp. 2-3.
17. Kulanujaree, N., Salin, K. R., Noranarttragoon, P., and Yakupitiyage, A. (2020). The Transition from Unregulated to Regulated Fishing in Thailand. *Sustainability*, 12(14), 5841. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/su12145841>
18. Lê Bền, Phạm Hiếu (2020). *Triển khai tháo gỡ có hiệu quả đối với 4 nhóm khuyến nghị*. <https://nongnghiep.vn/trien-khai-thao-go-co-hieu-qua-doi-voi-4-nhom-khuyen-nghi-d277685.html>, truy cập ngày 01/6/2022.
19. Nguyễn Khắc Vượt (2021). *Chống khai thác thủy sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định – Kinh nghiệm của Philippines và Thái Lan*. Tạp chí Nghiên cứu Lập pháp, số 23(447), tháng 12/2021, tr. 60.
20. Royal Thai Embassy, Budapest, Hungary (2018). *Thailand Strengthens Effectiveness of the Fisheries Monitoring Center*. <https://budapest.thaiembassy.org/en/content/90189-thailand-strengthens-effectiveness-of-the-fisheries-monitoring-center?cate=5d6634e815e39c439c00003b>, truy cập ngày 28/5/2022.
21. Rujivanarom, P. (2015). *Thailand – Illegal fishing penalties put in force*. <https://stopillegalfishing.com/press-links/thailand-illegal-fishing-penalties-put-in-force/>, truy cập ngày 26/6/2022.
22. Saisoonthorn, J. (2018). *Control of IUU Fishing under International and Thai Laws*. *Journal of Law Thammasat University*. Vol. 47, pp. 416–436.
23. Saraphaivanich, K., Suthipol, Y., Imsamrarn, N. (2017). *Strengthening Regional Cooperation to Support the Implementation of Port State Measures in Southeast Asia*. *Journal of the Fish for People*, Volume 15 Number 3, pp. 17-22.
24. Siam Commercial Bank (2015). *The EU Yellow Card is a Wake-Up Call Before Trade Sanctions; SCM: Bangkok, Thailand*. [https://www.scbeic.com/en/detail/product/1437#:~:text=The%20EU%20issued%20an%20official,and%20unregulated%20\(IUU\)%20fishing](https://www.scbeic.com/en/detail/product/1437#:~:text=The%20EU%20issued%20an%20official,and%20unregulated%20(IUU)%20fishing), truy cập ngày 23/5/2022.

25. Southeast Asian Fisheries Development Center. *Regional Cooperation to Support Implement of Port State Measures (PSM) in ASEAN*. <http://www.seafdec.or.th/home/fishery-knowledge/iuu/port-state-measures>, truy cập ngày 28/5/2022.
26. Thai Embassy (2015). *Highlights of Thailand's New Fisheries Legislation*. <https://www.thaiembassy.be/2015/11/18/highlights-of-thailands-new-fisheries-legislation/?lang=en>, truy cập ngày 26/5/2022.
27. Thailand Department of Fisheries (2017). *Standard Operating Procedure Foreign Flags Vessel Control and Inspection under Port State Measures (PSM)*. https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20171114131523_1_file.pdf, truy cập ngày 28/5/2022.
28. Thailand Department of Fisheries (2022). *Thailand's Progress on Combating IUU Fishing and Labour Issues towards Fisheries Sustainability*. https://www4.fisheries.go.th/dof_en/view_news/426, truy cập ngày 27/5/2022.
29. The Nation (2022). *Thailand bans seafood imports from illegal fishing*. <https://www.nationthailand.com/blogs/business/40011508>, truy cập ngày 27/5/2022.
30. Tuệ Văn (2021). *Đề xuất sửa đổi quy định xử phạt VPHC trong lĩnh vực thủy sản*. <https://baochinhphu.vn/de-xuat-sua-doi-quy-dinh-xu-phat-vphc-trong-linh-vuc-thuy-san-102296585.htm>, truy cập ngày 01/6/2022.
31. VNA (2019). *Thailand, EU hold meeting on IUU fishing*. <https://en.vietnamplus.vn/thailand-eu-hold-meeting-on-iuu-fishing/149567.vnp>, truy cập ngày 28/5/2022.
32. White, C. (2016). *Thailand hosts ASEAN forum focusing on IUU*. <https://www.seafoodsource.com/news/environment-sustainability/thailand-hosts-asean-forum-focusing-on-iuu>, truy cập ngày 28/5/2022.
33. Wongrak, G., Hur, N., Pyo, I., and Kim, J. (2021). *The Impact of the EU IUU Regulation on the Sustainability of the Thai Fishing Industry*. Sustainability, Vol. 13, pp. 4-5.
34. Yenpoeng, T. (2017). *Fisheries Country Profile: Thailand*. Southeast Asian Fisheries Development Center (SEAFDEC): Bangkok, Thailand.

<http://www.seafdec.org/fisheries-country-profile-thailand/>, truy cập ngày
23/5/2022.